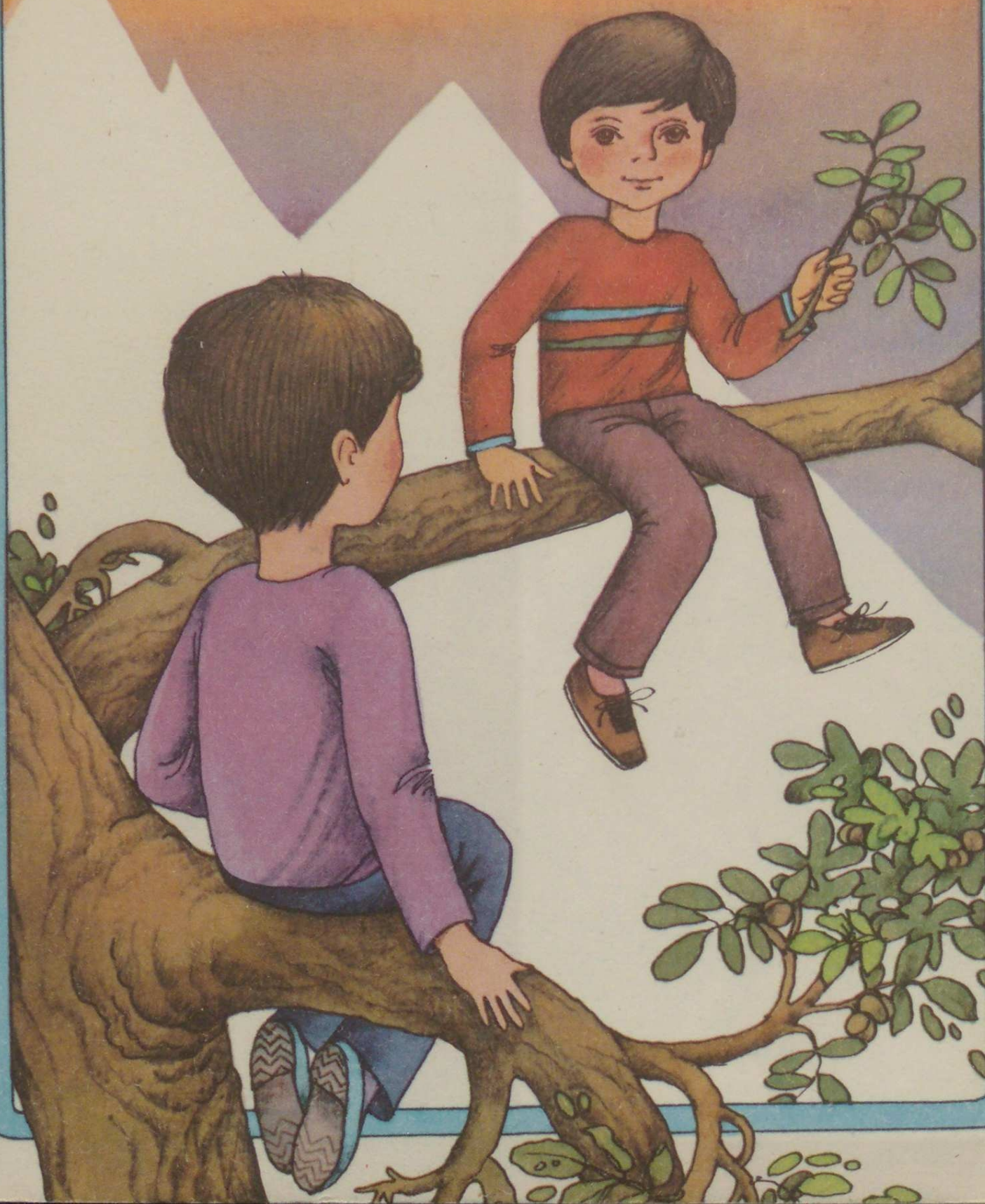

ТОФІК МАХМУД

ГОРІШИНА

84Az7-5
M36

84(5Az7e)
M36

4

ТОФІК МАХМУД

ГОРІШИНА

ВІРШІ

Для молодшого шкільного віку

Переклад з азербайджанської

ХУДОЖНИК
ІРИНА КОЖЕМЯКІНА

КИЇВ «ВЕСЕЛКА» 1987

Ф. Көчөрлі adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI
672 x

ДОЩ І СОНЦЕ

Ой же дощик припустив —
Ніби ліс густий-густий!
Хоч за струмені захопись
І дерись по них
Увись!

Сонце в хмарах, як в гіллі,
Час від часу прогляда.
Золотиться по землі
В його променях вода.

ЯК ПЛИВТИ В ЗАТОЦІ

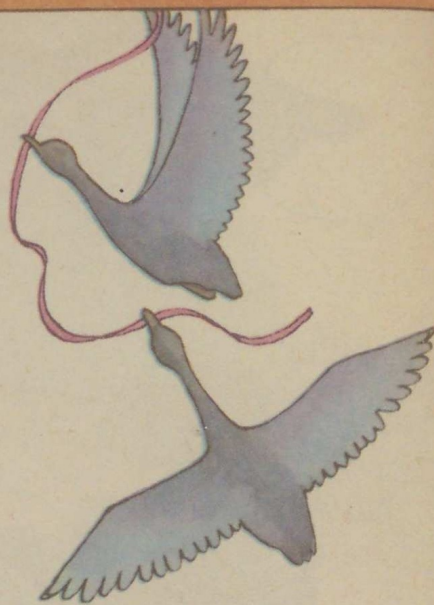
За мостом,
В затоці сивій
Я знайду свого човна,
Нахилися неквапливо
І тихенько
Зрушу з дна.

Тихо-тихо...
Не злякати б
Шелестіння вітерця.

Тихо-тихо
Подолати б
Заводь біля острівця.

А навіщо
Тихо-тихо?
Бо навколо тиша диха.
Галас тут, щоб кожен знав,—
Зайвина.

Ще й тому,
Що дуже треба
Світ побачити
В красі:
Тихі води,
Чисте небо...
Щоб жили ми
Дружно всі!

Подивись —
Густі осоки,
Очерету синій ліс,
В гущині його високій
Тисячі
Пташиних гнізд.

Те з наперсток,
Те з папаху,
Ну, а те — то справжній дім...
Очерет гойдає птаха
Теплим порухом своїм.

Раптом,
Що за дивина?!
Гурт гусей із-під човна
Знявся в синє небо,
Крик біди
І сплеск води
Лишивши після себе.

Я на весла був наліг,
Та куди —
Догнать не зміг.
Ледве сам не заблуdivся
В очеретяному лісі.

З моря хмара наvertsала.
З мене чайка глузувала:
— Ну ж бо! Виберись!
Сам винен:
Сполошив народ пташиний!..

A colorful illustration of a large tree with thick branches and green leaves. Two boys are climbing the tree; one is higher up, and the other is sitting on a branch. A girl is also climbing on the right side. Several walnuts are shown falling from the tree. At the bottom, there are large, detailed walnuts on the ground, surrounded by green grass and small yellow and blue flowers.

ГОРІШИНА

Трясем горішину високу,
Трясем, трясем її, рясну,—
Горіхи б'ються по рядну,
Розкочуються на всі боки.

Ах, ці горіхи, ці горіхи
Аж пританцьовують з утіхи:
скік-скок,
скік-скок...

А в камінь попадуть горіхи —
цок-цок,
цок-цок.

А онде парою горіхи
(У листі заховались тихо) —
збивай
обох!..

Із гілки впали до арика —
шубовсть,
шубовсть

— Гасане, вилови горіхи
з води,
з води!..
Давай сюди, в лозовий кошик,
клади,
клади!

Уже горіхів повен кошик —
новий
давай!
Зейнаб записує у зошит,
який
врожай.

З горішини дөдолу злива
шумить,
шумить.
А попід зливою щасливі
стрибаєм
ми.

ПТАШИНИЙ ХОР

Сусен на піаніно
Візьме веселий тон —
І зразу хор пташиний
Сідає на балкон.
Сусен почне співати —
І всі її пісні
Підхоплюють крилаті
Артисти голосні.
Замовкне піаніно —
І хор замовкне вмить.
Коли ж Сусен спочине,
Хор знову задзвенить.

СПОКІЙНИЙ ХАЛІД

Цього хлопчину звать Халідом,
Він добре знаний майже скрізь:
Хай навіть світ би загорівсь —
Халід спокійний з виду.

Молодший брат в колясці плаче...
— Поколиши його, Халіде! —
Того не чує і не бачить
Халід, спокійний з виду.

Замок зламавсь, питає мама:
— По слюсаря, мій синку, підеш? —
Але мовчить собі так само
Халід, спокійний з виду.

Учитель гнівався на нього:
— Не вивчив знов! Не маєш стиду!.. —
Стоїть і дивиться під ноги
Халід, спокійний з виду.

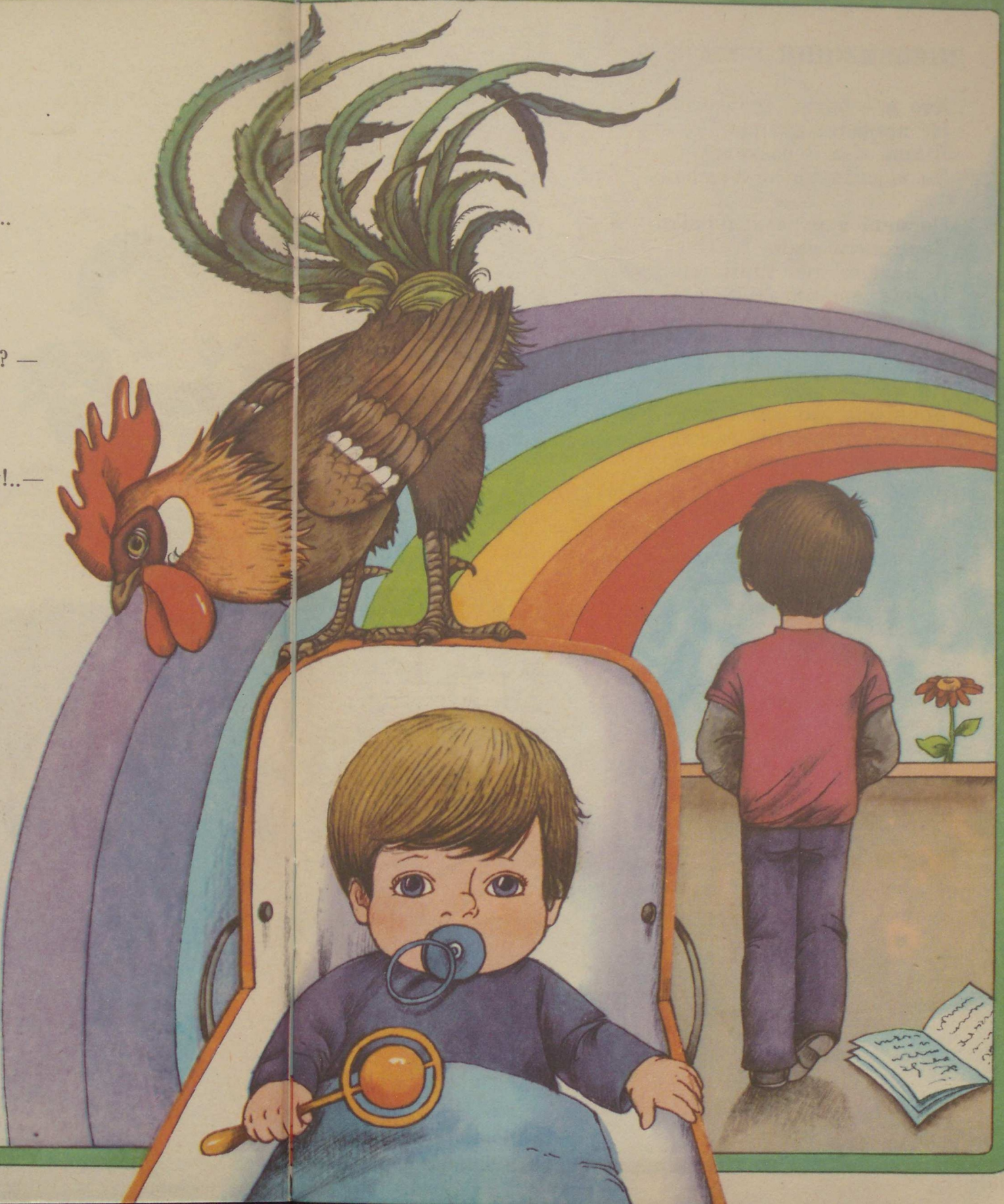
І як, гуляючи в футболі,
Хлоп'ята забивають гола,
І як в неділю спозарана
Ідуть мультфільми на екрані,

І як сестра попід сервантом
Шукає згубленого банта,
І як надворі дуже парко,
І як веселка попід хмарки,

І як під дахом на карнизі
Два голуби туркочуть, сизі,
І як неподалік балкону
Чинар підвів гіллясту крону —

Ніщо Халіда не зворушить
І не порадує
До сліз,
І саме цим він знаний скрізь.

— А може, хлопець занедужав?
— Ні, просто
до всього байдужий.

ДИВОВИЖНИЙ КОРАБЕЛЬ

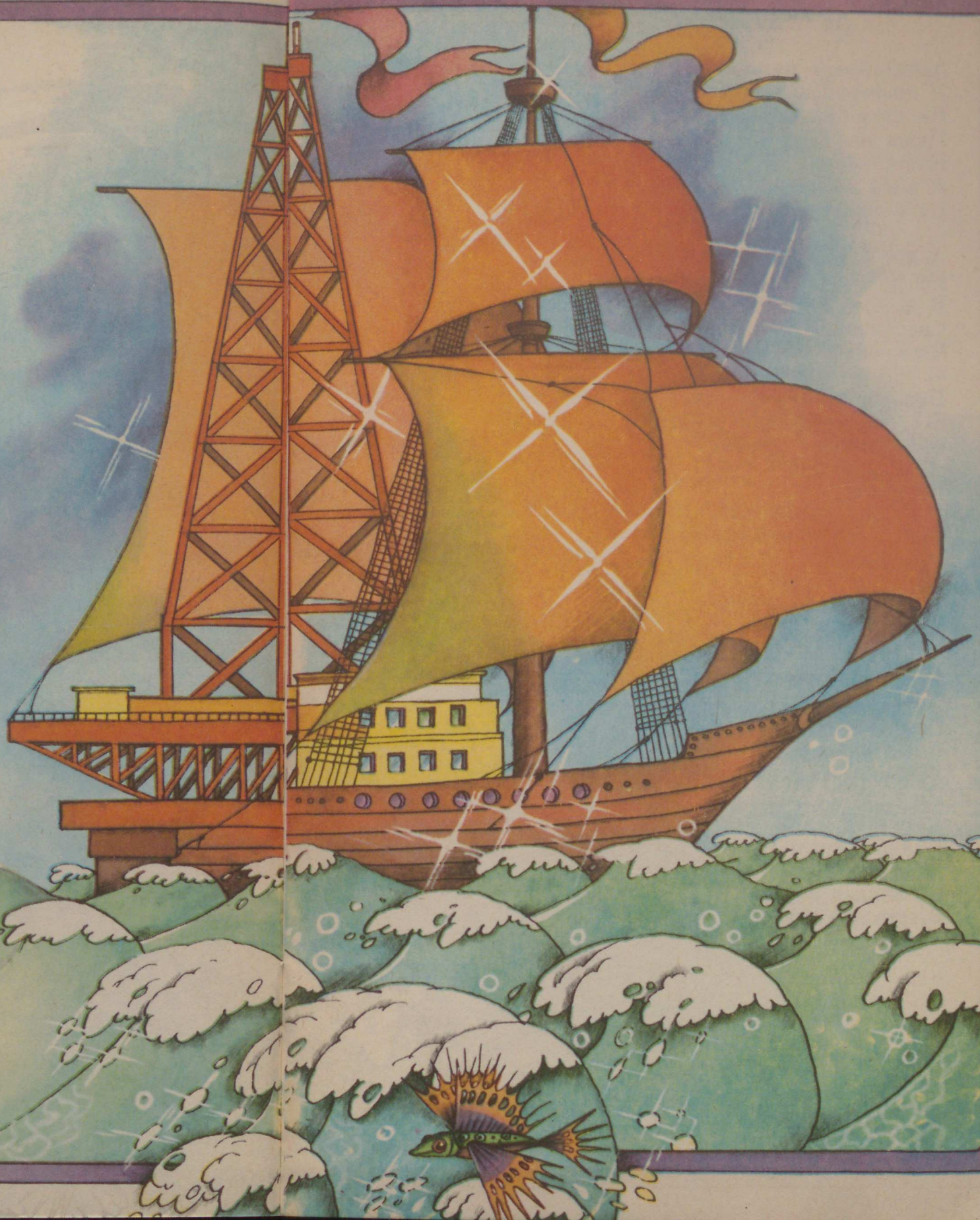
Хто я — баржа, корабель?
Не вгадаєте нізащо.
Ліпше сам я розкажу —
Ви ж послухайте-но краще.

Не мені в портах дрімати,
Борознити море.
А мені за дно триматись,
Понад водами здійматись
На ногах-опорах.

Так, хлоп'ята,
Це мені
День при дні стоять на дні,
І коли штормище свище —
Вище хвиль стоять мені.

Ген на море обрій ліг,
Не угледіти землі!
Пропливають піді мною
Риби, баржі й кораблі...

Врешті, й сам я корабель,
Та не просто корабель.
Не хвалюся я ніколи,
До секретів я не звик!
Тут, під морем —
Нафти море!
Я ж — бакинський нафтовик!

Запитайте у машини,
У шофера, космонавта,
Як потрібна Батьківщині
Наша нафта,
Наша нафта...
А вона ж лежить на дні,
На великій глибині!

В ніч ясну
І в день похмурий
В дно морське врізаюсь буром,
Свердловини посвердлю —
Чи є нафта, подивлюсь.

Переносять вертольоти
Все, що треба для роботи:
Обладнання і людей,
Лиш дорослих —
Не дітей...

Тут
Працюють
Залюбки
Моряки-
Нафтовики.

От і знову звечоріло,
Друга зміна — відробила,
Вертолiт злітати почав —
Вмив майданчик вітер!
Хочеш — грай на нім в квача
Чи в футбол, на вибір!..

Палубні вогні горять,
Мов над стадіоном.
Не злякав воротаря
Вітрюган солоний!

Гей,
Голкіпере,
Не спати!
Стережись атак!..
Щоб у морі не скупатись,
Не задкуй отак!..

Нападаючий — мазило:
Повз ворота б'є щосили...
М'яч — у морі! От так гол!
І закінчився футбол.

М'яч гойдають темні хвилі,
Ну, а ми вже — не при ділі...

Хтось гукає раптом:
— Нафта!.. Хлопці, нафта!
(Є робота вахті!)

Якір піднято на борт,
І на радість вахти
Я рушаю,
Та не в порт,
А на пошук нафти.

Саме так,
Я ж — корабель
Нафтопошуковий.
Дивовижний корабель,
Трохи
Загадковий...

Вам, хлоп'ята
І дівчата,
Неодмінно треба знати:
Що
Виготовляють
З нафти?

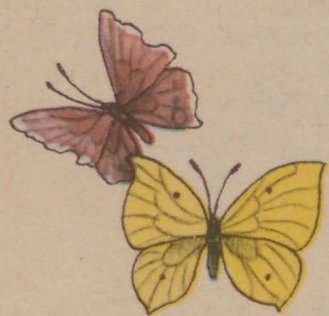

ГУЛАМ ГУЛЯЄ У ДВОРІ

Вбігає в двір Гулам бадьоро —
І всі дали одразу дьору!..
Пес Алабаш помчав — куди?
Невже очікує біди?..
Навіщо сонний кіт Мастан
Здиратись на чинару став?
Дві дівчинки — і ті чомусь
Втекли додому, до матусь...
А може, тигр іде чи лев
До двору в затінок дерев?
Ні, то не звір ніякий,
А хлопець-розбишака.

Гулам виходить на подвір'я —
І всі до хлопця із довір'ям:
В його руках барвисті крила
Новенька книжечка розкрила.
Пес Алабаш, темно-рудий,
Вже не очікує біди,
І кіт Мастан вже не боїться —
Йому на гілці не сидиться.
До хлопця збіглася малеча
І зазирає через плечі...

Як книжку розгорнув — з тих пір
З Гуламом дружить цілий двір.

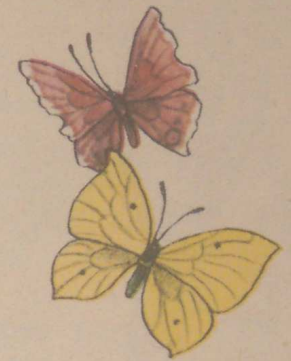
ПАРАСОЛЬКИ НА ГАЛЯВІ

На лісовій галяві,
Де квітів, трав доволі,
З дівчатками гуляють
Барвисті парасолі.

Танцює в небі сонце
Гаряче-прегаряче —
На кожній парасольці
Його проміння скаче.

Одначе скаче марно,
Бо обпечеш кого ти,
Як парасольки гарно
Ховають від спекоти!

Вони, напевне, — з квітів
З метеликових крилець.
Усіх дівчаток світу
Вони б отак накрили.

F. Köçerli adına
Respublika Uşaq
KİTAPXANASI

672 x

На липовій гілляці
Дві горлиці горличать,
Що лісовій галяві
Ці парасольки личать.

Я ЙШОВ ДО РІДНОГО СЕЛА

Колись до рідного села
Я йшов у пізню пору.
Мене стежина привела
На величезну гору.

Котилась тиша схилом вниз,
Мов пісня колискова...
Я на узгір'ї зупинивсь
Та й роззирнувсь довкола.

Стебло схилилося до ніг —
Ніч спати наказала,
І навіть місяць в вишині
За хмару заховала.

Неспокій душу огорнув,
І я ступав непевно.
Здавалось, морок проковтнув
І діл, і гору темну.

Через пільму, що, наче ліс,
Укрила стежку й гору,
Я йшов і йшов.
Аж раптом — трісь! —
Почулось зовсім поруч.

Я, переляканий, застиг,
І навіть жарко стало.
Я з місця рушити не міг,
А серце калатало.

І знову хруснуло гілля —
Ну, зовсім-зовсім близько.
Можливо, перетнув мій шлях
Самотній злий вовчисько.

Зненацька місяць прозирнув
Крізь темне хмаровиння
І на стежину сипонув
Своє тремке проміння.

Імла розвіялася враз
Від місячного світла.
І, тільки-но страшна, гора
За мить — уже привітна.

Світилось місячне руно,
Й у мареві веселім
Пустились в радісний танок
І урвища, і скелі.

Пільми неначе й не було!
А куцї її із листя
Легеньким порухом гілок
Струсив і засрібдився.

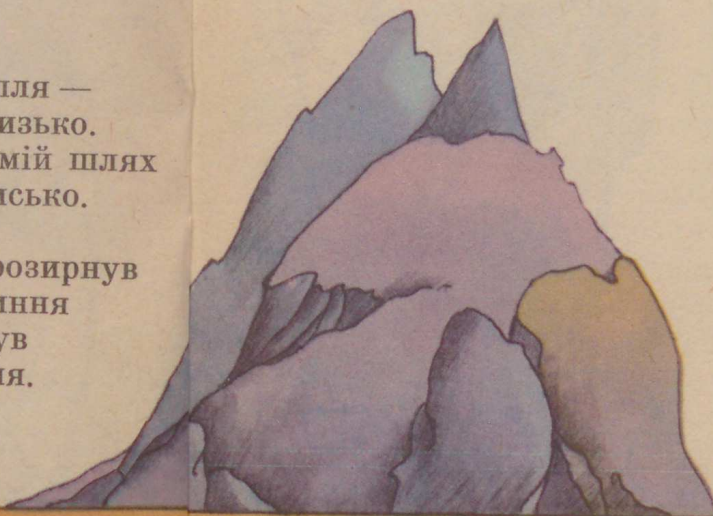
І я всміхнувся —
забув про страх,
Вовк сам мене боїться.
То просто дихала гора,
Камінчик ворухився.

Я рушив далі навпростець
В село серед долини.
Гуляв куцями вітерець,
Стрибав через вершини.

Ручай тихенько гомонів,
І звично, і знайомо.
А місяць вказував мені
Найближчий шлях додому.

Здиміли острахи нічні,
І легко крокувати,
Бо місяць у височині
Моїм назвався братом.

Я знав, що зовсім
Близько дім.
І радісно від того,
Що і в дорозі, і в біді
Хтось завше є в підмогу.

НАШ ГРУЗИНСЬКИЙ ДРУГ ДАТО

Хто до нас приїде?
Хто?

Наш грузинський друг Дато!

Вже не перший день розмови:
Він — поет, кіноактор?
Зачекайте! Що ви! Що ви!
Постривайте! Наш Дато,
Хоч малий,
В Баку на свято
Прибуває залюбки,
І не так, як малюки,—
А без мами й тата...

О дев'ятій до перону
Прибува Дато в вагоні
Номер «сім» —
Це відомо нам усім.

Та боялись ось чого:
Як впізнаємо його?!

Неблизький здолавши світ,
О дев'ятій, як і слід,
Поїзд рейсу дальнього
Натиска на гальма.

Провідник вагону «сім»
Голосно гукає всім:
— Хто чека до міста
Юного туриста?!

Це він нам!
Приємна вість:
Є Дато,
Приїхав гість!..

Вже в автобусі мчимо.
Тільки що ж це мовчимо,
Не ведем розмови?..
Ой! Це ж нашої, на жаль,
Гість не знає мови.

Але годі сумувати,
Кліпати очима —
Прозвучало слово «Тато»,
«Мама», «Батьківщина»...
Незабаром стало просто
Розмовляти нам і гостю.

Непомітно лине час
В дружнім товаристві.
А попереду ж у нас —
Подорож по місту!

Провідник не помилився,
Що назвав Дато туристом,—
Всім цікавиться Дато:

— Де музей? Де шапіто?
Йдуть куди трамваї? —
Він про все питає...

Ми каталися в метро,
На фунікулері.
Разом ми пили ситро
У приморському сквері.

Весело казав Дато:
— І в Тбілісі є метро,
І в Тбілісі є ситро,
Пам'ятники, сквери
Та фунікулери!

А найбільше він гордиться,
Що Тбілісі — теж столиця!

Тільки це сказав — і враз
У зиницях вогник згас,
Хлопець нам шепоче:
— Я до мами хочу...

Наш джигіт засумував.
Вже й забув, як танцював
Запальну лезгинку,
Як пісень своїх співав,
Як сміявся дзвінко.
А тепер — в очах сльоза...

Ніби то й не він казав:
— Я б вам фокус показав,
Тільки де у вас піднос?
— Ось!..

Не забути ту хвилину:
Чашки, цукор, апельсини
(Спробуйте-но, уявіть!)
Ніс Дато на голові
Й не тримав руками —

Аж моя злякалась мама.
Ну й Дато! Ну й витівник!
...А це раптом він принишк.
Так буває з нами —
Хочеться до мами.

Ніч минула. Зранку
Кличуть до сніданку.
Та насупився Дато...
Хто його образив? Хто?..
Через те наш гість похмурий,
Що не бачить хачапурі.

— Ось що ти згадав?..
Таку
Страву не їдять в Баку.

Ми усі його просили,
Щоб поїв, хоч і над силу.
Усміхнувся гість на те:
— Буду їсти, що дасте.

Мчать з перонів поїзди,
Люди їдуть хто куди.
З того ж самого перону
Від'їздить Дато додому.

З другом розлучатись жаль:
— Ти, Дато,
Ще приїжджай!

Поїзд рушив...
Гук донісся:
— Жду вас в го-о-ості
У Тбі-і-лісі!..

ПІСНЯ

Зі школи маленька Лейла
Пісню про дружбу у двір принесла,
Якої навчила Саттара,
Саттар же — навчив Газанфара,
А той Газанфар — Етібара,
Тоді Етібар — ще Ільгара...
А щойно навчились Азер і Гюнай —
Весь двір заспівав уже пісню,
Та де — заспівало все місто.
А завтра підхопить її, так і знай,
Небаченим хором
весь край.

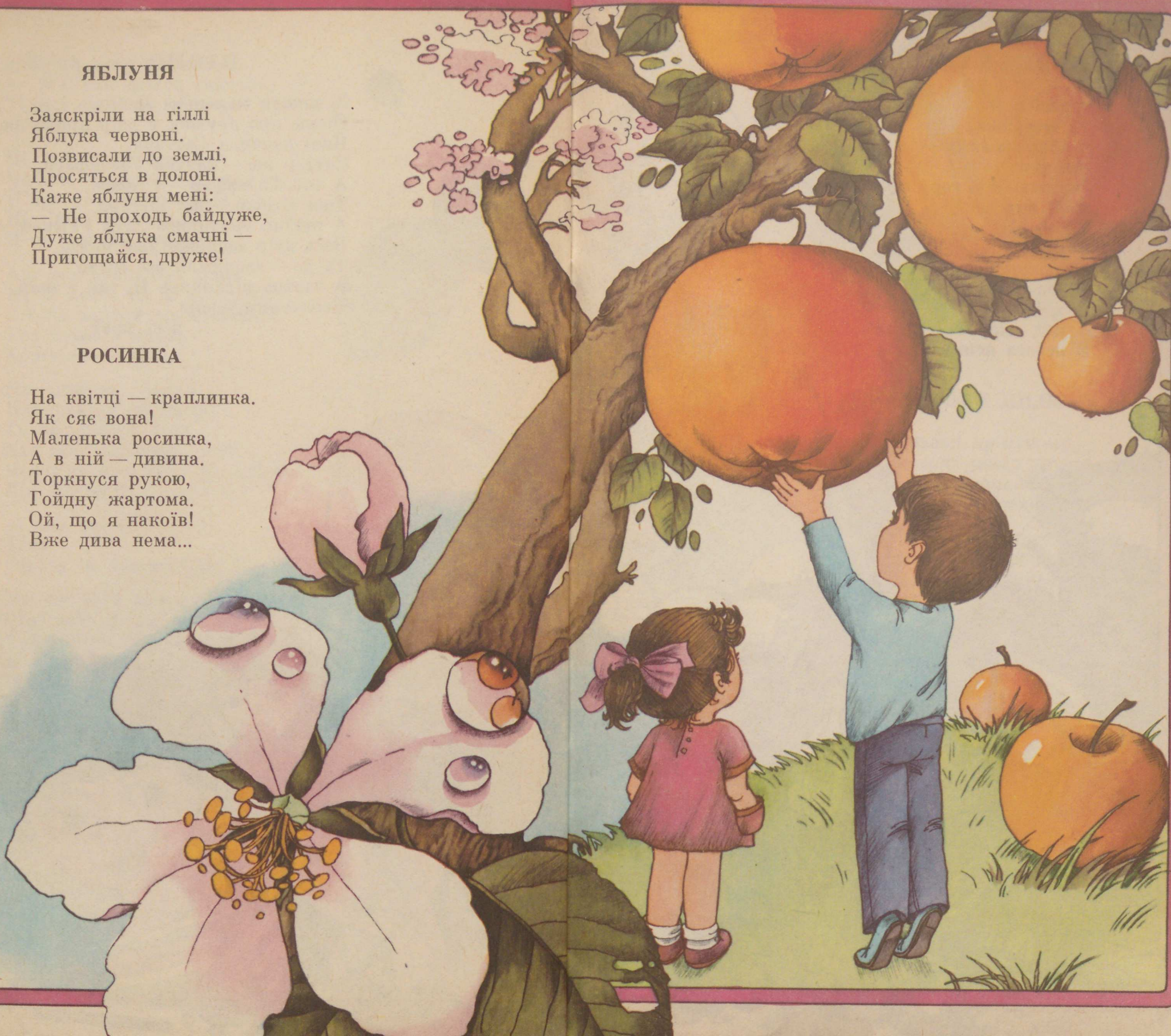

ЯБЛУНЯ

Заяскріли на гіллі
Яблука червоні.
Позвисали до землі,
Просяться в долоні.
Каже яблука мені:
— Не проходи байдуже,
Дуже яблука смачні —
Пригощайся, друже!

РОСИНКА

На квітці — краплинка.
Як сяє вона!
Маленька росинка,
А в ній — дивина.
Торкнуся рукою,
Гойдну жартома.
Ой, що я накоїв!
Вже дива нема...

СТЕЖКА В ГОРАХ

Долиною —
Як мережка,
А між скелями —
Чимдуж
Звивається в гору стежка,
Ніби вуж.

Вище —
Стежечка еднає
Літнє сонце
Й вічний сніг,
А над хмарою — пірнає
В небеса ясні-ясні.

КАЗКОВИЙ ЛІСОВИК

У пралісі дрімучому,
У нетрях попід кручею
Живе іспоконвік
Казковий лісовик.

Він справді чудернацький,
Відкіль не подивись.
Іде — земля вгинається,
Дрижить небесна вись.

Ось бачите, у нього
З гілок грубезних ноги,
Що взуті у великі
Лозові черевичи.

Над ними — животище
Із пня-кореневища,
З сучка товстого — шия,
І замість голови
Старе гніздо пташине,
Де брови — із трави.

З вуглин — його зіниці,
Із листя — пара вух,
А ніс — із печериці,
З бадилля — капелюх.

Уся його одежа,
Що мокра від роси,—
З кошлатих шкур ведмежих
Із хутрами лисиць.

Хай у міжгір'ї осінь,
Зима, весна чи літо,—
А від кущів і сосен
Його не відрізнити.

Зітхне він — і клубками
Туман кругом розлігся,
В яким і велет канув,
І навіть скелі з лісом.

Той богатир предивний,
Той богатир предужий
Не вміститься в будинок
До тебе, юний друже.

Спочину він не знає
Ні вдень, ні серед ночі,
І впину він не знає —
Гуляє, де захоче.

Лиш добрими ділами
В межигірській діброві
По всіх усядах славен
Наш лісовик казковий.

Запитуєш ти часто,
Чи я коли шукав
У заростях гіллястих
Житло лісовика?..

Як маєш часу вдосталь,
То поведу тебе
Туди, де щезнуть простір
І небо голубе...

Вузесенька стежина,
Петляючи в траві,
Пірнає у глибини
Зелені, лісові.

Змикаються дерева,
Волога мла кругом...
Іди-но обережно —
Тут камінь, вітролом.

Стежина кривуляє
І вабить далі в ліс,
Виводить на галяву,
Де промені — навкіс.

Між трав горять троянди
І плодоносить сад.
Ніщо отут не в'яне!
Тут зайвий листопад!

Цей сад обходять боком
Мороз і зла юга,
Бо лісовик нівроку
Його оберіга!..

Рушниці і сокири
Не любить лісовик —
Не полював на звірів
І не рубав сосник.

У нього зброя проста,
Надійніша стократ:
Важкий дубовий костур,
Його молодший брат.

І, де вони проходять,—
Виспівують пташки,
А браконьєр та злодій
Тікають навпрошки.

І лісовик, як списа,
Дубця жбурляє вслід —
Хай не поганять лісу,
Йому не чинять бід.

З М І С Т

ДОЩ І СОНЦЕ (Переклав М. Мірошніченко)	2
ЯК ПЛИВТИ В ЗАТОЦІ (Переклав М. Мірошніченко)	4
ГОРІШИНА (Переклав М. Мірошніченко)	6
ПТАШИНИЙ ХОР (Переклала Л. Колос)	9
СПОКІЙНИЙ ХАЛІД (Переклав М. Мірошніченко)	10
ДИВОВИЖНИЙ КОРАВЕЛЬ (Переклав М. Мірошніченко)	12
ГУЛАМ ГУЛЯЄ У ДВОРІ (Переклав М. Мірошніченко)	16
ПАРАСОЛЬКИ НА ГАЛЯВІ (Переклав М. Мірошніченко)	17
Я ЙШОВ ДО РІДНОГО СЕЛА (Переклав М. Мірошніченко)	18
НАШ ГРУЗИНСЬКИЙ ДРУГ ДАТО (Переклав М. Мірошніченко)	20
ПІСНЯ (Переклав М. Мірошніченко)	23
ЯБЛУНЯ (Переклала Л. Колос)	24
РОСИНКА (Переклала Л. Колос)	24
СТЕЖКА В ГОРАХ (Переклав М. Мірошніченко)	26
КАЗКОВИЙ ЛІСОВИК (Переклав М. Мірошніченко)	27

Літературно-художественное издание

Тофік Махмуд

ОРЕШИНА

Стихи. (На українском языке)

Для младшего школьного возраста

Перевод с азербайджанского

Художник Ирина Анатольевна Кожемякина

Киев «Веселка»

Редактор В. М. Дмитренко. Художній редактор К. І. Сулима.
Технічний редактор К. П. Дворська. Коректор С. В. Гордіюк.

Інформ. бланк № 4305

Здано на виробництво 27.03.87. Підписано до друку 27.07.87. Формат 60×100/16. Папір офсетний № 1. Гарнітура звичайна нова. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 2,22. Умовн. фарб.-відб. 9,99. Обл.-вид. арк. 3,32. Тираж 48 000 пр. Зам. 7—1187. Ціна 25 к.

Ордена Дружби народів видавництво «Веселка», 252655, Київ, МСП,
Мельникова, 63.Київська фабрика друкованої реклами ім. XXVI з'їзду КПРС,
252067, Київ-67, Виборзька, 84.**Махмуд Тофік.**

МЗ6 Горішина: Вірші: Для мол. шк. віку / Пер. з азерб; Худож. І. А. Кожемякіна.— К.: Веселка, 1987.— 32 с.: іл.

Вірші азербайджанського радянського поета про дітей сонячного Азербайджану.

4803010200—209
М М206(04)—87 193.87.

84Аз7—5

© Видавництво «Веселка», 1987.
переклад українською мовою,
ілюстрації.